

Školské kolo OLYMPIÁDY ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY

školský rok 2021/2022, 14. ročník

KATEGÓRIA A

Čas na vypracovanie testu: 35 minút

Ukážka 1

Jonas Jonasson – Storočný starček, ktorý vyliezol z okna a zmizol

Miestne noviny boli rýchle a na stránke z domova priniesli správu o starom mužovi, ktorý sa vyparil na svoje 100. narodeniny. Keďže reportérka bola [REDAKOVANÉ], pokiaľ išlo o ozajstné novinky z ich kraja, nezabudla uviesť názor, že sa nedá vylúčiť únos. Storočný starček mal podľa svedka jasno v hlave a sotva niekde zablúdil.

&

O 21,20 prevzalo krajské operačné stredisko v Eskilstune nasledujúci hovor:

– No, volám sa Bertil Karlgren a volám... v mene mojej ženy, dá sa povedať. Alebo áno... No moja žena, Gerda Karlgrenová, bola niekoľko dní vo Flene na návšteve u našej dcéry a jej muža. Čakajú malé a tak... vždy je niečo na práci, ako sa vraví. Ale dnes bolo načase ísť domov a išla, teda Gerda, Gerda išla skorým popoludňajším autobusom domov, bolo to teda dnes, a autobus chodí cez Malmköping, my bývame tu v Strängnåse... No, možno to nič neznamena, žena si to nemyslí, ale počuli sme v rozhlase o tom zmiznutom storočnom starcovi. Možno ste ho už našli? Nie? No žena hovorí, že v Malmköpingu nastúpil strašne starý muž a mal so sebou veľký kufor, akoby cestoval ďaleko. Žena sedela vzadu a ten starček tam sedel vpredu, takže nevidela veľa a ani nepočula, o čom sa starček so šoférom rozprával. Čo vravíš, Gerda? No, Gerda hovorí, že nie je z tých, čo načúvajú... Ale **na každý pád** to bolo zvláštne... Áno, zvláštne... alebo... no ten starček vystúpil na polceste do Strängnåsu, išiel iba niekoľko desiatok kilometrov so svojim veľkým kufrom. A vyzeral veľmi starý, to teda určite. Nie, Gerda nevie, ako sa volá zastávka, bolo to uprostred lesa... niekde na polceste. Medzi teda Malmköpingsom a Strängmäsom.

Telefonát nahrali, prepísali a odfaxovali vyslanému kriminálnemu komisárovi do hotela v Malmköpingu.

1. (1B) Ktorý z nasledujúcich výrazov je najmenej vhodný ako náhrada za zvýraznené zastarané slovné spojenie z ukážky 1?

- a) určite
- b) dozaista
- c) v každom prípade

d) každopádne

SPRÁVNA ODPOVEĎ

2. (1B) Ktoré slovo patrí na základe kontextu na [REDAKOVANÉ] miesto v ukážke 1?

- a) trpezlivá
- b) dychtivá
- c) pripravená
- d) pedantná

SPRÁVNA ODPOVEĎ

3. (1B) Z čoho usúdila novinárka v ukážke 1, že starca možno uniesli?

- a) mal „čistú“ hlavu
- b) bol zmätený
- c) potvrdili to svedkovia
- d) nastúpil do autobusu

SPRÁVNA ODPOVEĎ

4. (1B) Do ktorého slovného druhu patrí prvé slovo telefonátu v ukážke 1?
- a) citoslovce
 - b) predložka
 - c) spojka
 - d) častica SPRÁVNA ODPOVEĎ
5. (1B) Vyberte správnu možnosť s uvedením termínu označujúceho tri bodky v prepise telefonátu v ukážke 1 a uvedením ich funkcie v kontexte danej ukážky.
- a) prerušená výpoveď; naznačuje sa ňou nesústredenosť na prejav SPRÁVNA ODPOVEĎ
 - b) elipsa; naznačuje sa ňou vynechanie určitých informácií v prejave
 - c) neukončená výpoveď; naznačuje sa ňou viacvýznamovosť výpovede
 - d) vsuvka; naznačuje sa ňou doplnenie výpovede o ďalšie informácie
6. (1B) Doplňte správny výraz do nasledujúceho tvrdenia.
Telefonát v ukážke 1 predstavuje typ _____ komunikácie.
- a) neefektívnej SPRÁVNA ODPOVEĎ
 - b) asertívnej
 - c) efektívnej
 - d) devalvujúcej
7. (1B) Ktorý faktor spôsobil, že Gerda z ukážky 1 nevedela zreprodukovať obsah rozhovoru medzi starčekom a šoférom?
- a) Gerdina nedoslýchavosť
 - b) Gerdina slušnosť
 - c) starčekovo tajnostkárstvo
 - d) vzdialenosť v autobuse SPRÁVNA ODPOVEĎ
8. (1B) Do ktorého slohového postupu patrí správa ako žáner?
- a) do rozprávacieho
 - b) do výkladového
 - c) do informačného SPRÁVNA ODPOVEĎ
 - d) do opisného
9. (1B) V ktorej možnosti sa nachádza druhotná predložka z prepisu telefonátu v ukážke 1?
- a) niekoľko dní vo Flene
 - b) chodí cez Malmköping
 - c) na polceste
 - d) uprostred lesa SPRÁVNA ODPOVEĎ

10. (1B) Čo označuje symbol & použitý v ukážke 1?

- a) začiatok kapitoly
- b) začiatok odseku
- c) vynechanie textu
- d) koniec odseku

SPRÁVNA ODPOVEĎ

11. (1B) Ktorý druh rozprávača využil autor v diele *Storočný starček, ktorý vyliezol z okna a zmizol*?

- a) vševediaci
- b) oko kamery
- c) subjektívny
- d) priamy

SPRÁVNA ODPOVEĎ

12. (1B) Do ktorého druhu literatúry by ste na základe ukážky 1 zaradili dielo *Storočný starček, ktorý vyliezol z okna a zmizol*?

- a) detektívna literatúra
- b) dobrodružná literatúra
- c) fantasy literatúra
- d) populárnonáučná literatúra

SPRÁVNA ODPOVEĎ

Ukážka 2

Sezóna kliešťov je v plnom prúde. Viete, ako sa chrániť a ako správne vytiahnuť kliešťa?

Kliešťom sa v našich zemepisných šírkach darí, v posledných rokoch sa začali presúvať do nových lokalít – horských oblastí. Prebúdajú sa v marci, naplno začínú útočiť v apríli a obeť si hľadajú až do októbra. Najviac kliešťov je v máji a v júni. Pre človeka sú nebezpečné tým, že infikované prenášajú nepríjemné ochorenia, najmä lymfskú boreliózu a kliešťovú encefalitídu. Celkovo je vo svete známych šesťstôpäťdesiat druhov kliešťov, u nás dominuje kliešť obyčajný (*Ixodes ricinus*).

Nebezpečné stebľá trávy

Odborníci už dávno vyvrátili mýtus, že kliešť na vás môže spadnúť zo stromu. Lezie vždy od zeme smerom hore a striehne na koncoch listov, na stebľách tráv alebo na vetvičkách prízemných kríkov. Najviac sa im páči v dubovo-hrabových lesoch do nadmorskej výšky šesťsto až osemsto metrov, no v posledných rokoch sa začali objavovať aj vyššie, v horských oblastiach, aj do výšky 1000, ojedinele dokonca 1400 metrov nad morom. Keď sa samička nacia krv, odpadne do trávy a vyloží vajíčka. Životný cyklus kliešťov má štyri štádiá – vajíčko, larva, nymfa a dospelosť. Krv pije samička, larvy a nymfy, samček nie, ten má za úlohu oplodniť cicajúcu samičku.

Možno ste nevedeli, že:

- Larvy kliešťa pripomínajú škrvnu sadze, nymfy sú veľké ako špendlíková hlavička alebo zrníčko maku.
- Po nacicaní krvou narastie samička do veľkosti hrachu.
- Dospelý kliešť môže mať rôznu farbu – červenkastú, tmavohnedú i čiernu.
- Kliešte majú radšej mužov, fajčiarov a tých, ktorí si s mierou doprajú alkohol.
- Nevonia im cesnaková aróma, sú slepé, obeť si vyhľadávajú podľa dychu alebo podľa niektorých látok v pote.
- Ľudí so studenými nohami a rukami nenapadajú.
- Po šatách vám môžu loziť aj niekoľko hodín, ak im „nesadnete“, odpadnú a hľadajú si inú obeť.
- Vyhovuje im najmä vlhké teplé počasie do dvadsať stupňov, počas horúcich suchých dní sa zahrabú do pôdy alebo zalezú pod listy.

13. (1B) Kde by ste nemali očakávať prítomnosť kliešťov?

- a) V smrekových lesoch stredného Slovenska.
- b) Na nížinách južného Slovenska.
- c) Na úbočiach Malých Karpát.
- d) V oblasti okolo hlavného mesta Slovenska.

SPRÁVNA ODPOVEĎ

14. (1B) V ktorej fáze životného cyklu kliešťa nedochádza k cicaniu krvi hostiteľa?

a) vajíčko

SPRÁVNA ODPOVEĎ

b) dospelosť

c) larva

d) nymfa

15. (1B) V ktorej možnosti sa nachádza vokalizovaná predložka?

a) na vás môže spadnúť

b) od zeme smerom hore

c) presúvať sa do nových lokalít

d) celkovo je vo svete známych

SPRÁVNA ODPOVEĎ

16. (1B) V ktorej možnosti je správne uvedený druh vedľajšej vety v prvom súvetí druhého odseku ukážky 2?

a) prívlastková

SPRÁVNA ODPOVEĎ

b) predmetová

c) príslovková

d) prísudková

17. (1B) Ktoré slovné spojenie z ukážky 2 predstavuje lexikalizovanú metaforu/má metaforický význam?

a) pripomínajú škvrnu sadze

b) kliešťom sa darí

c) ak im nesadnete

SPRÁVNA ODPOVEĎ

d) nevonía im cesnaková aróma

18. (1B) V ktorej možnosti sú uvedené všetky interpunkčné znamienka použité v časti ukážky 2 *Možno ste nevedeli, že?*

a) dĺžeň, mäkčeň, vokáň, dve bodky

b) dĺžeň, mäkčeň, vokáň, bodka, čiarka, spojovník, úvodzovky

c) dvojbodka, bodka, čiarka, pomlčka, úvodzovky

SPRÁVNA ODPOVEĎ

d) dve bodky, bodka, čiarka, pomlčka, úvodzovky

19. (1B) Skloňovacím vzorom slova *kliešte*, ktoré je použité v ukážke 2, je / / /

20. (1B) Ktoré slovo z prvého odseku ukážky 2 vzniklo rovnakým slovotvorným postupom ako slovo *zemepisných*?

a) nepríjemné

b) prenášajú

c) šesťstopäťdesiat

SPRÁVNA ODPOVEĎ

d) známych

21. (1B) Koľko zdobnenín sa nachádza v časti ukážky 2 *Možno ste nevedeli, že?*

- a) 4
- b) 2
- c) 3
- d) 1

SPRÁVNA ODPOVEĎ

22. (1B) Vyberte antonymum k príslovke miesta použitej v druhom súvetí druhého odseku ukážky 2.

- a) dolu
- b) doluznačky
- c) nahor
- d) horeznačky

SPRÁVNA ODPOVEĎ

23. (1B) V ktorej možnosti sa nachádza činné prídavné z ukážky 2?

- a) infikovaných
- b) cicajúcu
- c) po nácianí
- d) sa začali objavovať

SPRÁVNA ODPOVEĎ

24. (1B) Ktorý slohový postup prevláda v ukážke 2?

- a) výkladový
- b) opisný
- c) rozprávací
- d) informačný

SPRÁVNA ODPOVEĎ

25. (1B) Do ktorého jazykového štýlu by ste zaradili text v ukážke 2?

- a) do administratívneho
- b) do hovorového
- c) do publicistického
- d) do náučného

SPRÁVNA ODPOVEĎ